

PIIKAHAKA, TAMPEREEN KAUPUNKI Hoitosuunnitelma v. 2012-2016

ProAgria Pirkanmaa, maa- ja kotitalousnaiset
Riikka Söyrinki

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	3
2	KOHTEEN KUVAUS.....	4
2.1	Yleiskuvaus	4
2.2	Luonnonolosuhteet	4
2.3	Kasvillisuus.....	4
2.4	Kohteen arvot.....	5
3	HOIDON TAVOITTEET JA VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN.....	6
4	HOITOMENETELMÄT	6
4.1	Niitto ja niittojätteen keruu	6
4.2	Niittomurskaus	6
4.3	Pientareiden hoito.....	6
4.4	Puuston hoito	6
5	HOITOTOIMET VUOSITTAIN.....	7
6	HOIDON SEURANTA.....	8

Liitteet:

Suunnitelmapartta

Puuston kuntotutkimusraportti, Puunhoito Antti Virkki

Tampereen kantakaupungin kasviston ruutukartoitus Piikahaan alueella

1 JOHDANTO

Ympäristönhoito maaseutumaisin menetelmin on hyvä mahdollisuus kehittää avoimia ja muita luonnonmukaisia viheralueita, myös arvonniittyjä. Viherympäristöliiton hoitoluokituksen mukaisesti B-hoitoluokan arvonniittyjen hoito perustuu aina kohdekohtaiseen hoitosuunnitelmaan. Yleisin hoitotapa on niitto ja niittojätteen keruu pois alueelta.

Arvonniityt ovat harvinaisia, ja siksi niiden hoitoon on tarpeen panostaa erityisesti. Puustoisia niittyjä, ns. hakamaisia alueita, on perinteisesti hoidettu laiduntamalla. Piikahaassa tämä ei ole mahdollista, joten hoito toteutetaan niittona ja osittaisena niittojätteen keruuna. Puustoisella alueella tämä on hieman työlästä, mutta kuitenkin mahdollista toteuttaa koneellisesti.

Piikahaan hoitosuunnitelma on laadittu osana Tampereen kaupungin B-hoitoluokkien uudistustyötä ProAgria Pirkanmaan toimesta. Työn tilaajana on Kaupunkiympäristön kehittämissyksikkö ja yhteyshenkilönä rakennuttajahortonomi Teemu Kylmäkoski. ProAgria Pirkanmaa etsii myös potentiaalisia maaseutuyrittäjiä käytännön töiden toteuttajiksi.

Tampereella 25.10.2011

Riikka Söyrinki
maisemasuunnittelija
ProAgria Pirkanmaa, maa- ja kotitalousnaiset

2 KOHTEEN KUVAUS

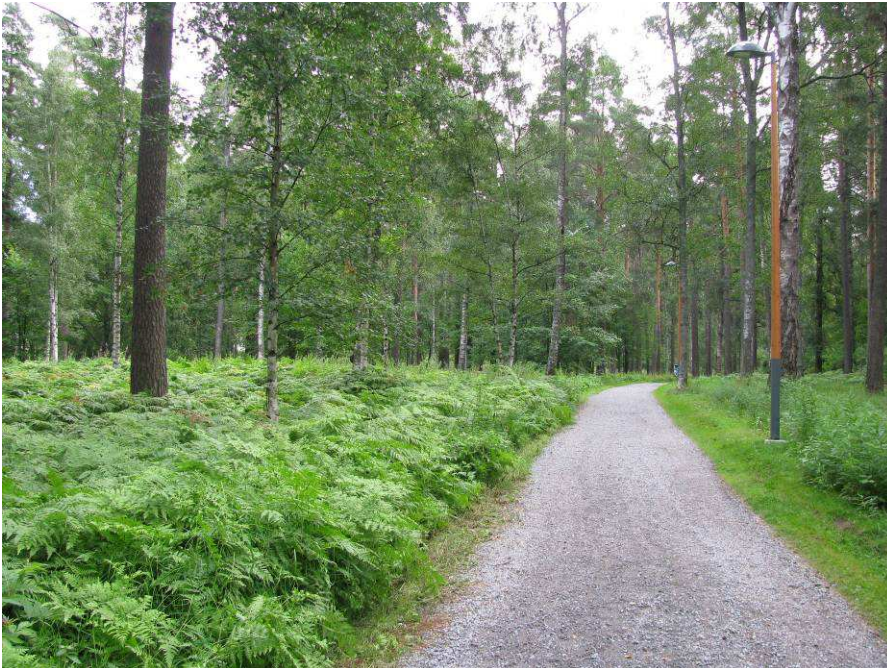
2.1 Yleiskuvaus

Piikahaka sijaitsee Tampereen Raholassa, Nokiantien ja Tesoman valtatie kulmauksessa. Alue on ollut sekametsää ja laidunta, jossa aikoinaan laidunsivat Raholan kartanon lampaat. Kyseessä on B5 hoitoluokkaan kuuluva arvoniitty, johon kuuluu sekä puoliavoimia että puustoisia alueita. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 4,30 hehtaaria. Kaavassa Piikahaka on PL ja EL-aluetta.

Kohde on suosittu ulkoilualue, alueella risteilee runsaasti kevyen liikenteen väyliä sekä tallattuja oikopolkuja. Kaupunki investoi vuonna 2011 alueen käytäviin, valaistukseen, penkkeihin ja roska-astioihin noin 70 000 euroa. Alueen länsireunalla on vanha opastaulu.

2.2 Luonnonolosuhteet

Alue on vanhaa niittyä, jolla kasvaa runsaasti ikääntynyttä puustoa. Alueella on monilajista puustoa. Maaperä on pääosin karkeaa hietaa. Pääosa alueesta on lähes tasaista, etelä- ja itäosan maasto on kaltevaa ja kumpuilevaa. Itäosan mäenkumpareen ympäristö on lähes luonnontilaista metsikköä, pohjakasvillisuutena pääosin varpuja.

2.3 Kasvillisuus

Suurin osa Piikahaan ruohovartisesta lajistosta on lehtomaisen alueen kasvillisuutta. Lajeina ovat mm. valkovuokko, kielo, sananjalka, idänukonputki, maitohorsma, vuohenputki ja koiranputki. Sananjalka muodostaa paikoitellen isoja kasvustoja.

Eteläisten osien niittyalueilta löytyy myös hyvää niittylajistoa, esimerkiksi ahomansikka, kissankello, kultapiisku, metsäapila, ojakellukka, metsäkurjenpolvi, ahomatar, ahopu-

kinjuuri ja siankärsämö. Lounaisosan niityn lajistoon kuuluvat myös kevätesikko ja pikkukäenrieska. Kevätesikko lienee viljelyperäinen. Kaakkoisosassa tavattiin humalanvieras ja peurankello.

Lehto- ja niittyalueiden vaihtumisvyöhykkeillä kasvaa vaihtelevasti molempien ryhmien kasvilajeja. Alueen koillisosa on tällaista harvapuustoista vaihtumisvyöhykettä, jossa niittykasveja on vielä suhteellisen runsaasti. Kyseisellä alueella kasvaa viljelykarikalaisena varjolilja.

Yksi niittykasvillisuutta rajoittava tekijä on valon määrä, sillä alueella kasvaa runsaasti varjostavaa puustoa. Pääosan alueen puustosta muodostavat vanhat männyt ja lehtipuut. Kokonaisuudessaan alueella kasvaa erittäin monilajista ja monenikäistä puustoa. Alueelle on jätetty myös lahoppuuta, mikä osaltaan lisää luonnon monimuotoisuutta.

Tampereen kantakaupungin kasvistoa on kartoitettu 500 m x 500 m ruuduittain Tampereen Yliopiston toimesta. Työ valmistui vuonna 2010. Piikahaka on mukana tässä ruutukartoituksessa, ja kartoituksen kasvilistat ovat suunnitelman liitteenä 2. Kasvikartoituksen tiedot ovat ruuduittain, joten kasvilajeja ei pystytty yksiselitteisesti kohdentamaan juuri Piikahakaan, mutta ne kertovat kuitenkin alueen kasvillisuudesta. Kartoituksessa alueelta ei löytynyt uhanalaisia tai harvinaisia kasvilajeja.

2.4 Kohteen arvot

Piikahaka on laaja-alainen ja luonto- ja maisema-arvoiltaan arvokas viheralue. Piikahaka on yksi Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä (2008) esitetyistä merkittävistä viherverkon osista.

Alueella on erittäin monipuolista kasvillisuutta ja puustoa. Niitty- ja lehtoalueet yhdessä vanhan puuston kanssa muodostavat arvokkaan, luonnoltaan ja maisemaltaan monimuotoiseen kokonaisuuden. Keväinen valkovuokkokukinta on harvinainen esteettinen elämys kaupunkiympäristössä. Yksittäisistä lajeista humalanvieras ja peurankello ovat Pirkanmaan perinnebiotoopeilla huomionarvoisia lajeja. Tampereen ympäristössä humalanvierasta tavataan selvästi peurankelloa harvemmin. Alueen länsipuolella, Tuulärinkadun varressa sijaitsee rauhoitettu mänty.

Piikahaka sijaitsee näkyvällä paikalla tiemaisemassa, joten sen maisemakuullinen merkitys on suuri. Alueella liikkuu myös runsaasti ulkoilijoita.

3 HOIDON TAVOITTEET JA VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN

Hoidon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää puoliavointa maisemaa sekä edistää alueen luonnon monimuotoisuutta. Aluetta hoidetaan kahdella eri tavalla, mikä osaltaan kehittää alueen luontoa monimuotoisempaan suuntaan. Niittojätteen keruu köyhdyttää vähitellen niittyalueiden maaperää, mikä parantaa niittykasvien elinmahdollisuuksia alueella. Täten esimerkiksi kissankello, peurankello ja ahopukinjuuri saavat lisää elintilaa. Tällöin vastaavasti rehevässä maassa viihtyvät, ei-toivotut kasvit kuten nokkonen, valdelma ja pujo vähenevät alueella.

Hoidon myötä alueen avoimuus säilyy, ja yleisilme paranee niiltä osin, kun niittojäte kerätään pois. Tällöin alue on syksyllä siisti, ja niityt vihertyvät keväällä nopeammin. Alue sijaitsee tärkeällä paikalla asutuksen välittömässä läheisyydessä, joten mahdollisuudet alueen virkistyskäyttöön halutaan säilyttää. Alueelle tehdään uudet opastaulut, joissa kerrotaan arvoniityn kasvillisuudesta ja arvoista.

4 HOITOMENETELMÄT

4.1 Niitto ja niittojätteen keruu

Niittyalueilla on monipuolista kasvillisuutta, joka hyötyy niittojätteen poiskeruuista. Näillä alueilla niitto tehdään leikkaavateräisellä koneella. Niittojäte kerätään ja kuljetetaan pois alueelta. Niitto tehdään kasvien kukinnan ja siementen valmistumisen jälkeen, syyskuussa. Niitettävän alueen pinta-ala on 1,80 hehtaaria. Mikäli alueella on kohtia, joita ei pysty niittokoneella ajamaan, viimeistellään työ niiltä osin siimaleikkurilla.

4.2 Niittomurskaus

Lehtomaisten alueiden kasvillisuus niittomurskataan kerran kesässä, syyskuussa. Nämä alueet ovat maapohjaltaan melko reheviä, joten niittojätteen keruulla ei saataisi kovinkaan nopeasti monipuolistavaa tulosta aikaan. Työ tehdään murskaavalla välineellä, jolloin niittojäte häviää nopeammin. Niittomurskattava alue on pinta-alaltaan 2,20 hehtaaria. Alueella sijaitsevien maapuiden ympäristöt ja muut kohdat, joita ei pysty niittokoneella ajamaan, viimeistellään siimaleikkurilla.

4.3 Pientareiden hoito

Keuyen liikenteen väylien varteen jätetään noin metrin levyinen piennaralue. Pientareet leikataan tai niittomurskataan kerran kuukaudessa 1.6. – 31.8. välisenä aikana.

4.4 Puuston hoito

Syksyllä 2011 Piikahaassa tehtiin puuston kuntotutkimus Puunhoito Antti Virkin toimesta. Kaikki puut käytiin läpi silmämääräisesti, ja tarkemmin tutkittiin ne puut, joissa oli merkkejä siitä, että puu olisi rakenteellisista tai biologisista syistä johtuen huonokuntoinen. Kaikkiaan puita tutkittiin 92 kappaletta ja kaadettavaksi ehdotetaan 44 kappaletta. Kaadettavat yksilöt sijoittuvat varsin tasaisesti eri puolille puistoa. Tällöin toimenpide ei aiheuta merkittävää muutosta alueen yleisilmeeseen tai kenttäkerroksen kasvillisuuteen.

teen. Pieni valon määrän lisääntyminen on erittäin toivottavaa niittykasvillisuuden monimuotoisuuden kannalta.

Lahopuu on arvokasta luonnon monimuotoisuuden kannalta. Pystyssä olevat lahopuut, joista ei aiheudu vaaraa, säilytetään. Lisäksi puiden poiston yhteydessä alueelle jätetään muutamia yksittäisiä,

paksuja lehtipuiden runkoja maapuiksi. Muilta osin hakuu puut ja risut kuljetetaan pois alueelta. Kannot sahataan mahdollisimman lyhyiksi. Tällöin ne eivät merkittävästi haittaa niittotyötä.

Maapuut sijoitetaan lehtomaisille alueille, jotta ne eivät ole haitaksi niittojätteen keruulle. Tarkemmat sijoituspaikat katsotaan maastossa, jotta maapuut sijoittuvat luontevasti ympäristöönsä.

Piikahaan lounaisosa rajautuu osittain kallioiseen ja kiviseen alueeseen. Tälle reunavyöhykkeelle on kasvanut nuorta lehtipuustoa, pääosin pihlajaa, vanhojen mäntyjen ympärille. Nuori lehtipuusto raivataan pois, jotta kauniit männyt ja takana olevat kalliot näkyvät paremmin. Raivausjäte kerätään ja kuljetetaan pois alueelta.

5 HOITOTOIMET VUOSITTAIN

Alueen hoidosta pidetään hoitopäiväkirjaa. Helpoin tapa on, että urakoitsija pitää kirjaa tekemistään toimenpiteistä. Hoitopäiväkirjan sisällöstä sovitaan työtilauksen yhteydessä.

Toimenpide	Vuosi 2012
pientareiden niitto 1 krt/kuukausi	kesä-, heinä- ja elokuu
maastokatselmus	elokuu
lounaisosan lehtipuuvesakon raivaus	elokuu
lehtomaisten alueiden niittomurskaus	syyskuu
niittymäisten alueiden niitto,	syyskuu

niittojätteen keruu ja kuljetus	
puuston poisto kuntotutkimusraportin mukaan	talvikausi
	Vuodet 2013-2016
pientareiden niitto 1 krt/kuukausi	kesä-, heinä- ja elokuu
maastokatselmus	elokuu
lehtomaisten alueiden niittomurskaus	syyskuu
niittymäisten alueiden niitto, niittojätteen keruu ja kuljetus	syyskuu

6 HOIDON SEURANTA

Arvoniityn osalta on perusteltua seurata hoidon vaikutusta kohteeseen vuosittaisella maastokatselmuksella ennen niittoa. Tällöin pystytään reagoimaan esimerkiksi kasvija-
jisuhteiden muutoksiin tai vieraslajien ilmestymiseen niittojen ajankohtaa tai lukumää-
rää muuttamalla.